

Taller 5 Resum

Les noves tecnologies poden i han de ser utilitzades per protegir i promoure les així anomenades 'llengües minoritàries'. En aquest taller, hem vist diversos exemples de l'ús de les modernes tecnologies en contextos de llengües no majoritàries. Per exemple, hem vist la implementació d'un diccionari multilingüe quítxua, espanyol, anglès i alemany. Al País Basc, estan usant aquestes noves tecnologies per a l'extensió de la llengua basca. El model basc és un exemple d'un ús no comercial d'Internet que podria ser també aplicat al altres llengües no majoritàries. És important fer servir programari obert i s'ha suggerit que el Govern basc hauria de treballar amb programari obert i de lliure accés per promoure la llengua basca.

Hem vist també un exemple de diccionari sonor multimèdia per a una llengua amenaçada (en aquest cas la llengua selkup del nordoest de Sibèria). Aquest és un exemple de combinació de les necessitats dels lingüistes i de parlants de llengües amenaçades. Un altre exemple ha vingut de Letònia i dels esforços del Centre d'Educació a Distància de la Universitat Tècnica de Riga on estan desenvolupant recursos d'aprenentatge interactiu i en línia en letó. Un exemple més ha estat l'ús d'una plantilla per desenvolupar l'aprenentatge de llengües assistida per ordinador (ALAO) per a llengües amenaçades. Aquesta plantilla possibilita la producció de materials per l'ALAO i té en compte les restriccions especials que prevalen en el context de les llengües amenaçades.

En alguns entorns es considera important desenvolupar programari en la llengua local (minoritària). Per exemple, a Canadà, el govern estatal del Quebec assegura la implementació de la Carta de la Llengua Francesa. Això significa que tot el programari en ús al Quebec hauria de ser en francès i que el govern treballa en la fabricació de programari per produir una interfície en francès per als seus programaris. S'insisteix també que el programari en francès estigui disponible al mateix temps que el seu equivalent en anglès i al mateix cost.

El projecte Atlantis és una base de dades de recursos disponibles sobre i en les llengües minoritàries de la Unió Europea. Inclou informació sobre recursos per aprendre llengües i fonts d'informació digital sobre aquestes llengües entre altres coses. També s'ha assenyalat que el concepte d'identitat lingüística és molt important en l'era electrònica. També ha sorgit el tema de traduir noves paraules principalment

del camp de la ciència i la tecnologia. S'ha remarcat que no és tan sols una qüestió només de 'convertir' una paraula en un altre idioma ja que la informació semàntica està sovint codificada inherentment en la paraula original.

Recomanacions:

1. És important consolidar els recursos actualment existents i els projectes futurs haurien de ser de treball en col.laboració.
2. Les diferents organitzacions que treballen en l'àrea de les llengües i la tecnologia (per exemple UNESCO, el projecte Atlantis) haurien de treballar en íntima cooperació i posar a l'abast els recursos disponibles als altres que podrien beneficiar-se'n potencialment.
3. Creiem que Linguapax hauria d'implicar-se en la coordinació dels actuals esforços fragmentats de les iniciatives sobre base de dades lingüístiques de tot el món.
4. Linguapax hauria d'animar la reutilització dels recursos existents i promoure un entorn on hi hagi un efecte multiplicador (p.ex. el mateix programari pot fer-se servir en moltes llengües diferents)
5. També recomanem que programaris gratuïts i lliures siguin usats per tal de fer els recursos accessibles a una audiència tan àmplia com sigui possible.

Ara segueix una petit resum de cada intervenció en l'ordre en què van ser presentades:

Prof. Diana Rumpite

Hi ha molts projectes internacionals en curs a Letònia (especialment al Centre d'Estudi d'Educació a Distància de la Universitat Tècnica de Riga) per desenvolupar recursos en línia en letó. Aquests cursos tenen com a objectiu afrontar els nous reptes plantejats als Estats bàltics (especialment des de 1991 per exemple els canvis culturals, econòmics i socials) i també aprofitar les oportunitats disponibles amb les noves tecnologies.

En aquests projectes hi estan implicats molts investigadors internacionals dispersos geogràficament que treballen junts en un mitjà que es desenvolupa en línia per produir recursos d'aprenentatge d'avantguarda en letó i altres llengües bàltiques. El centre està fent servir aquests projectes com a prototips per futurs programaris educatius per a la universitat virtual (projectada per al 2004) a Letònia.

Bernard Salvail

"El predomini de l'anglès a les noves tecnologies de la informació"

Quebec s'ha dotat d'una estratègia d'intervenció per afavorir l'ús del francès a les tecnologies de la informació en els llocs de treball i a l'ensenyament tècnic i professional.

Es tracta d'una acció que vol produir efectes durables sobre la presència i la disponibilitat de productes informàtics en llengua francesa al mercat quebequès. Això significa una intervenció dirigida i massiva prop dels fabricants, dels distribuïdors i dels detallistes d'aquests productes per tal de planificar l'oferta, i prop de tots els

intermediaris dels àmbits laborals i de l'ensenyament per tal de planificar la demanda de productes en francès.

Des de 1993, els esforços invertits per incrementar l'ús del francès en les tecnologies de la informació han donat resultats molt satisfactoris quant a l'oferta de productes en francès. Pel que fa a la demanda manifestada pels usuaris, encara que s'observi un cert avanç, no es pot parlar encara d'una atracció natural i espontània dels productes en francès i encara menys d'un reflex de privilegiar i valorar l'ús de la informàtica en francès a les activitats comercials i laborals.

Per tant, és al nivell de la demanda on s'hi ha d'actuar amb més afany i vigor, perquè els guanys són arduos i els assoliments difícils de mantenir. Cal accentuar l'esforç d'animació sobre el terreny prop dels treballadors, dels consumidors i dels formadors per enfortir l'atractiu dels productes en francès i provocar l'adhesió dels responsables i dels usuaris d'aquests productes.

Gotzon Egia

“Els aventatges de ser petit: notes sobre la presència de la llengua basca a Internet”.

Les comunitats lingüístiques petites, com la basca, han d'afrontar la seva presència a Internet i les noves tecnologies no des del punt de vista del mercat, sinó des del punt de vista de les oportunitats que Internet ofereix per a promoure l'ús de llengües de difusió i demografia reduïdes.

L'atenció s'ha d'orientar cap a la creació d'eines (programes i aplicacions informàtiques) que facilitin la incorporació de continguts en llengües minoritzades a Internet.

El camí es troba en la utilització i popularització dels programes de codi obert, que permeten de crear aquestes eines amb un cost reduït i al marge dels condicionaments que imposa el mercat informàtic.

En el cas basc, es demana a les institucions que juguin un paper actiu en l'extensió dels programes de codi obert, i en l'elaboració d'eines que facilitin la presència de la llengua basca a les noves tecnologies.

Pamela Núñez

“¿Com ajuden les noves tecnologies a protegir les llengües minoritàries?”.

Determinades eines basades en les noves tecnologies poden i han de ser utilitzades per a protegir i promoure l'ús de les llengües minoritàries.

Concretament, aplicacions informàtiques destinades a gestionar terminologia multilingüe, o de traducció assistida per ordinador, resulten extremadament útils per a crear bases de dades, que poden ser compartides i utilitzades mitjançant Internet.

L'ús d'aquestes tecnologies per a comunitats lingüístiques minoritàries poden permetre una reducció significativa de despeses, i obtenir per aquestes llengües aventatges competitiu i estratègics.

Éda Heloisa Pilla

Hi ha moltes paraules de llengües externes (principalment paraules tècniques de l'anglès) que estan entrant en el lèxic de les altres llengües del món. El portuguès brasiler és un exemple d'aquestes llengües i és difícil saber com traduir aquestes paraules en portuguès brasiler. La traducció no és simplement una qüestió de traslladar aquestes paraules al portuguès brasiler perquè sovint hi ha informació semàntica codificada en les noves paraules. Sembla que hi ha reticència al Brasil a utilitzar la creativitat i el talent local per formar noves paraules en portuguès brasiler. Potser això es deu a una manca d'autoconfiança. No obstant això, aquest és un tema que s'ha de tractar i que té a veure no només amb qüestions lingüístiques

Joan Martí i Castell

“La diversitat lingüística a la societat de la informació”.

La identitat d'una comunitat, en l'era de la informació i el coneixement, no es pot entendre sense la identitat lingüística, de la mateixa forma que una llengua no existeix sense la vinculació amb una comunitat.

Qualsevol llengua del món és, per a la seva comunitat, llengua de cultura i de civilització. La importància o el pes major o menor d'una llengua depèn del poder que la seva comunitat sigui capaç de reunir.

Des del punt de vista de les llengües minoritzades, la globalització i el mestissatge s'han d'entendre no com una uniformització igualitzadora, sinó com un mosaic de contrastos, en què cada llengua conservi de manera nítida els seus trets identitaris.

Olga Kazakevitch

Investigadors de la Universitat de Moscou han treballat en un diccionari sonor d'una llengua amenaçada (selkup del nord). És no només un projecte de recerca lingüística, sinó també un recurs lingüístic que pot ser utilitzat com a material d'ensenyament a classes en llengua materna. Aquests pocs parlants de selkup que queden (< 600) viuen a diferents pobles i hi ha diversos dialectes (la qual cosa ha causat problemes en el desenvolupament de material lingüístic acceptable).

En aquest projecte s'ha gravat a diversos parlants nadius i s'ha documentat la informació etnogràfica amb molta cura. Els resultats del projecte s'han mostrat interessants per als lingüistes i han donat als parlants de selkup una presència inicial a Internet.

Marta Torres i Vilatarsana Miquel Strubell i Trueta

“El Projecte Atlantis:recusos vinculats a les noves tecnologies per a les llengües minoritzades de la UE”.

El web de l'Observatori Atlantis ofereix els múltiples enllaços als recursos existents en les sis categories que conformen el projecte, consultables a través d'una base de dades. Aquestes categories són:

1. Plataformes d'aprenentatge en llengües minoritzades.
2. Eines i recursos en les tecnologies del llenguatge.
3. Tecnologies de la informació i de la comunicació: plans regionals, aplicacions informàtiques i eines d'Internet.
4. Recursos digitals culturals i diversitat lingüística.
5. Convergència i emissions en llengües minoritzades.
6. Edició electrònica i llengües minoritzades.

A més, el web també posa a la disposició dels usuaris els informes finals d'aquestes sis categories que destaquen les àrees, els projectes i la tecnologia que, en l'opinió dels membres del projecte, ofereixen el potencial més gran per a obtenir efectes multiplicadors d'un grup lingüístic a un altre.

Monica Ward

Les noves tecnologies poden ser usades per desenvolupar materials ALAO (Aprenentatge de llengües assistit per ordinador) per a llengües en perill. Una plantilla ha estat desenvolupada per produir materials ALAO per a llengües en perill. No és perfecte però pot produir materials útils per a comunitats amb llengües en perill. És simple, incorpora materials i tècniques ALAO actualitzats i és gratis.

No resoldrà tots els problemes de les llengües en perill, però pot ser utilitzat com a punt de partida per als esforços en l'ensenyament de llengües. Ha estat utilitzat per desenvolupar materials ALAO per al Nawat (una llengua en perill de El Salvador) i està disponible per a qualsevol que desitgi fer-lo servir.